

EEN „GRENSKERK“-MONUMENT IN WEERT.

Temidden van de rust en de vredige stilte van het Weerter Bos werd in de avond van 8 Juli van dit jaar een eenvoudig maar stijlvol monument onthuld op de plaats waar in de jaren 1651–1672 een grenskerk heeft gestaan voor de Katholieken van de naburige Meierij, toen hun de godsdienstoefeningen in eigen streek verboden waren tengevolge van de scherpe toepassing van de godsdienstplakkaten.

Men kent de geschiedenis van deze grenskerk nabij de Grashut in het Weerter Bos. Reeds eerder werden in dit tijdschrift enkele artikelen aan deze „grens“- of „schuurkerk“ gewijd. 1).

De plaatselijke Geschied- en Oudheidkundige Kring „De Aldenborgh“ gaf de eerste stoot tot een onderzoek naar eventueel nog aanwezige fundamenten. Immers herhaaldelijk waren er in haar midden stemmen opgegaan om ter plaatse een memoriekruis of een ander herdenkingsteken op te richten, niet enkel uit eerbied voor de plaats, waar eens het H. Kruisoffer werd vernieuwd, maar ook uit piëteit voor onze voorvaders, die zulk een schitterend voorbeeld gegeven hebben van geloofsovertuiging. Dank zij dit initiatief kon tenslotte in het voorjaar van 1953 met medewerking van de gemeente Weert een begin gemaakt worden met de uitvoering van deze plannen. De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort gaf bij het begin der werkzaamheden nog enkele waardevolle aanwijzingen. De bewuste plek, groot ongeveer 24 are, lag ± 200 m. ten N. van de boerderij „De Grashut“ tegen een bos aan en was omgeven door een 3m brede en 2m diepe gracht. Het terrein was dicht begroeid met hoog struikgewas en geheel doorgraven met greppels. Het middengedeelte alsook de Oostelijke helft was enigszins opgehoogd. Op dit hoge gedeelte was het, dat men enige restanten van de kerk gevonden heeft. Reeds bij het graven van de eerste sleuf stootte men al direct op een kleine fundering van gebakken stenen, die waarschijnlijk gediend had als voetstuk van een stutbalk van het dak. Uit de vorm er van kon men opmaken, dat het kerkje goed georiënteerd lag. Naderhand werden nog drie van deze funderingen aangetroffen op een onderlinge afstand van ± 6 m. Naast enkele vierkante vloertegeltjes van 13 cm. breedte en eveneens van gebakken steen, vond men ook nog enige restanten van het priesterkoor. Verdere gegevens leverde het onderzoek niet op. Het kerkje zal dus wel een vrij eenvoudig gebouwtje geweest zijn, groot ongeveer $12\frac{1}{2}$ bij $6\frac{1}{2}$ m en opgetrokken van hout (sporen van buitenmuren van steen zijn immers niet gevonden) met op kleine afstanden een stenen fundering voor de pijlers van het dak.

Door het gemeentebestuur werd het terrein aangekocht, waarna begonnen werd met een reconstructie der fundamenten en het aanbrengen van een monument. En zo staat thans op deze historische plaats een bescheiden maar fraai monument, volkomen aangepast aan de betekenis en de waarde van deze plaats.

Een lage ommuring met enkele steunmuren, tot even boven de grond opgetrokken, geeft precies de vorm aan van het vroegere kerkje. Op de plaats van het altaar is een tombe aangebracht, gedekt met zware leistenen en bekroond met een groot kruis van zware

eikenstammen. De tombe is versierd met een tegeltableau, dat uitstekend bij de tombe en de plaats past: druiventrossen en ranken, zowel symbool van de H. Eucharistie als van de Kerk, de mystieke wijnstok. Dit tegeltableau is een ontwerp van de kunstenaar René Smeets en is uitgevoerd in de ateliers van Russel-Tiglia te Tegelen door Mathieu Janssen. Binnen de ommuring zijn lage banken geplaatst, vervaardigd van eenvoudige planken, rustend op stenen muurtjes. Het terrein is verder enigszins geëgaliseerd en met heide beplant. Aan de linkerkant van de toegang over de gracht is een bord aangebracht met een situatieschets van de omgeving in 1650 en een korte samenvatting van de geschiedenis van deze grenskerk.

Vrijdag 8 Juli, op de vooravond van het feest van de H.H. Martelaren van Gorcum, had de plechtige inzegening van het monument plaats temidden van de eenzaamheid van de donkere bossen en de heide, waar de vogels hun avondlied zongen en de laatste stralen van een spaarzame zon kleur en sfeer gaven aan het geheel. Aanwezig waren het gemeentebestuur van Weert, bestuur en leden van „De Aldenborgh“, de burgemeesters en pastoors uit de omliggende gemeenten en parochies, Pater Gardiaan van de Minderbroeders uit Weert, leden van het Diocesaan Liefdewerk voor Kruisen en Kapellen in het Bisdom Roermond alsook vele belangstellenden uit Weert en omgeving.

De korte maar betekenisvolle en indrukwekkende plechtigheid werd ingeleid door de heer A. J. Mertens, voorzitter van „De Aldenborgh“, waarna Wethouder Mr St. Smeets, aan wiens ijveren de bouw van dit monument grotendeels te danken was, de onthulling verrichtte en een korte uitleg gaf van de geschiedenis van deze grenskerk en van de plannen tot het bouwen van een gedachtenismonument. De inzegening geschiedde door de Hooeerw. Heer A. Omloo, Pastoor-Deken van Weert, waarmee deze plaats, die zo lang vergeten was, weer opnieuw de geur van het religieuze ademt en werkelijk een unieke bedevaartplaats geworden is. Hierna kreeg de Zeereerw. Heer G. Houben, Moderator van de R.K. Kweekschool „Christus Magister“ te Heerlen en oud-voorzitter van „De Aldenborgh“ het woord voor het uitspreken van een herdenkingsrede.

In een gloedvolle historische rede schetste hij de geloofsstrijd van onze voorvaders in de Generaliteitslanden. Het was volgens spreker niet toevallig, dat de inwijding van dit monument viel op de vooravond van het feest van de Martelaren van Gorcum. Immers hij zag deze grenskerk in het Weerter Bos tegen de achtergrond van de turfschuur in Den Briel, waar ook Weerter Fransiscanen een lichtend voorbeeld gaven

van geloofsbelijdenis. En het waren ook de Weerter Franciscanen, die jaren lang deze grenskerk bedienden en met zoveel ijver voor de geestelijke belangen van het volk zorgden. Het volk van deze streken en de Franciscanen hebben het bloed van de Martelaren van Gorcum gewroken, maar hun wraak was een Christelijke wraak. Zij brachten Pax en Bonitas; Vrede en Goedheid.

Tijdens de koffietafel, die na afloop van de plechtigheid aan de deelnemers werd aangeboden, kwam duidelijk de waardering voor dit monument tot uiting, terwijl er stemmen opgingen om ook de grenskerk op de Bolderdijk onder de gemeente Nederweert te reconstrueren.

Door de samenwerking van „De Aldenborgh” en het gemeentebestuur van Weert is deze gemeente niet alleen een vroom monument rijker geworden, waaromheen de rust en de wijding van een goed verleden hangt, maar ook een bezienswaardige plaats voor liefhebbers van streekhistorie, natuurliefhebbers en toeristen.

JAN HENKENS.

1) „Schuilkerken in het Weerter Bos” door Marc. Heyer O.F.M. in Maasgouw 1951 afl. 3.

„Nog eens kerken in het Weerter Bos” door P. Dominicus De Jong O.C.R. in Maasgouw 1951, afl. 4.

„Wederom schuilkerken in het Weerter Bos” door Marc. Heyer O.F.M. in Maasgouw 1952, afl. 1.